

Οδηγός Επιτυχίας ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΑΡΧΑΙΑ

νέο φροντιστήριο

Α ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ

Ξενοφώντας *Ἑλληνικά*, 2.2.

§3-4

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστὺ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίου τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τεῖχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὥς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Πότε, με ποιὸν τρόπο καὶ ἀπὸ ποιὸν πληροφορήθηκαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἥττα τῶν συμπατριωτῶν τοὺς στοὺς Αἰγὸς ποταμούς (μονάδες 6); Ποία ἦταν ἡ πρώτη ἀντίδρασή τους; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

2. Ποιες ἀποφάσεις ἔλαβε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου ποὺ συνεδρίασε τὴν ἐπομένη τῆς ἀναγγελίας τῆς συμφορᾶς (μονάδες 6), καὶ με ποίους ἐκφραστικούς τρόπους ἐξιστοροῦνται ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3. Ἐπειτα ὁ Λύσανδρος συγκέντρωσε τοὺς συμμάχους καὶ τοὺς εἶπε νὰ συσκεφθοῦν γιὰ τὴν τύχη τῶν αἰχμαλώτων. Τότε κατηγορήθηκαν γιὰ πολλὰ οἱ Ἀθηναῖοι: γιὰ ἐγκλήματα ποὺ εἶχαν κάνει καὶ γι' ἄλλα ποὺ εἶχε ψηφίσει ἡ Συνέλευσή τους νὰ κάνουν ἀν κέρδιζαν τὴ ναυμαχία — νὰ κόψουν τὸ δεξιὸ χέρι σ' ὅλους τοὺς αἰχμαλώτους. Τοὺς κατηγοροῦσαν κι ὅτι εἶχαν ρίξει στὴ θάλασσα ολόκληρο τὸ πλήρωμα τῶν πολεμικῶν ποὺ ἔχαν στὰ χέρια τους, ἐνὸς ἀνδριώτικου κι ἐνὸς κορινθιακοῦ· ὁ Φιλοκλῆς ἦταν ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς ποὺ τοὺς ἐξόντωσε. Εἰπώθηκαν κι ἄλλα πολλὰ, κι ἀποφασίστηκε νὰ ἐκτελέσουν ὅσους αἰχμαλώτους ἦταν Ἀθηναῖοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀδείμαντο (αὐτὸς μονάχος, στὴ Συνέλευση, εἶχε ἐναντιωθεῖ στο κόψιμο τῶν χεριῶν — μερικοὶ μάλιστα τὸν κατηγοροῦσαν ὅτι προδίδει τὸν στόλο). Ὁ Λύσανδρος ρώτησε πρῶτο τὸν Φιλοκλή ποιά τιμωρία τοῦ ἀξίζει —

αυτού, που πρώτος παραβίασε τους νόμους του πολέμου ανάμεσα στους Έλληνες— και κατόπιν τον έσφαξε. Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.1.§31-32 (Μετάφραση Ρ. Ρούφος)

Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να εξηγήσετε γιατί οι Αθηναίοι φοβήθηκαν πολύ για την τύχη τους, ύστερα από την ήττα τους στους Αιγός ποταμούς.

Μονάδες 10

4. α. ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, **πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία**: Να γράψετε το απαρέμφατο αορίστου των ρηματικών τύπων (στην ίδια διάθεση) που είναι γραμμένοι με έντονα γράμματα στο παραπάνω απόσπασμα.
- β. **ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων**: Να μεταφέρετε το χωρίο στον άλλο αριθμό, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές στους κλιτούς τύπους. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

5. **Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγῆκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἅστυ διῆκεν**: Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε ως προς το είδος τους όλους τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του αποσπάσματος με τους οποίους η ιστορική αφήγηση γίνεται ιδιαίτερα παραστατική.

Μονάδες 10

**Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.2.
§3-4**

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές.

1. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Ξενοφώντας περιγράφει με κινηματογραφικό τρόπο, σε χρόνο παρατατικό (ἐλέγετο) και με μετοχές ενεστώτα (παραγγέλλων, πενθοῦντες, νομίζοντες) την αναγγελία της συμφοράς και τις πρώτες εντυπώσεις που προκάλεσε στους Αθηναίους. Το γεγονός της καταστροφής στους Αιγός ποταμούς έγινε γνωστό πρώτα στον Πειραιά, όταν κατέφτασε τη νύχτα η Πάραλος, το ιερό πλοίο των Αθηναίων. Από τον Πειραιά, που τότε ήταν ενωμένος με την Αθήνα με τα μακρά τείχη, η είδηση διαδόθηκε πάρα πολύ γρήγορα καθώς ο ένας πολίτης τη μετέφερε στον άλλον (μονάδες 6). Μόλις,

λοιπόν, έγινε γνωστή η συντριβή των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς οι πολίτες άρχισαν να θρηνούν και κανένας τους δεν κοιμήθηκε εκείνη τη νύχτα. Οι Αθηναίοι θρηνούσαν αφενός για τους συμπολίτες τους που έχασαν τη ζωή τους, αλλά πολύ περισσότερο για τους ίδιους, διότι θεώρησαν δεδομένο πως, μόλις οι Σπαρτιάτες και οι σύμμαχοί τους καταλάβουν την πόλη, θα τους τιμωρήσουν πολύ σκληρά. Περίμεναν, δηλαδή, ότι θα πάθουν κι οι ίδιοι όσα φρικτά είχαν διαπράξει εις βάρος μικρότερων συμμαχικών τους πόλεων. (μονάδες 4)

2. Την επόμενη ημέρα (τῇ δ' ὑστεραίᾳ), μετά την αναγγελία της είδησης, συγκαλείται η Εκκλησία του Δήμου και παίρνει έκτακτα μέτρα. Είναι προφανές ότι μετά τις πρώτες εντυπώσεις οι Αθηναίοι συνέρχονται και δραστηριοποιούνται. Πιο συγκεκριμένα, αντιμέτωποι με την επικείμενη πολιορκία της πόλης τους κι από τη θάλασσα πλέον, αποφασίζουν να φράξουν τα λιμάνια της πόλης επιχωματώνοντας την είσοδό τους, ώστε να αποφύγουν ενδεχόμενη απόβαση του εχθρικού στρατού, αφήνοντας μόνο ένα σε λειτουργία για την εξυπηρέτηση των δικών τους πλοίων. Συνάμα, αποφασίζουν την επισκευή των τειχών, ώστε να μην υπάρχουν σε αυτά ευάλωτα σημεία, με την παράλληλη εγκατάσταση για την αποτελεσματικότερη φύλαξη της πόλης. Τέλος, πέρα από τις βασικές αυτές ενέργειες, αποφασίζουν να προβούν και σε όλες τις επιμέρους προετοιμασίες για την αντιμετώπιση της πολιορκίας (μονάδες 6). Η χρήση των απαρεμφάτων με το πολυσύνδετο σχήμα «ἔδοξε... ἀποχωῶσαι... καὶ εὐτρεπίζειν, καὶ... ἐφιστάναι, καὶ... παρασκευάζειν» που δηλώνουν τις παραπάνω αποφάσεις της Εκκλησίας, αποδίδουν τη δραστηριότητα μετά την απελπισία και τον θρήνο. Γνωρίζουν, άλλωστε, οι Αθηναίοι πως αν δεν δράσουν σύντομα, θα αποτελέσουν έναν εύκολο στόχο για τους Σπαρτιάτες και δεν θα είναι σε θέση να φρουρών διαπραγματευτούν καλύτερα τους όρους υπό τους οποίους θα αναγνωρίσουν τη νίκη των αντιπάλων τους. (μονάδες 4)

3. Οι Αθηναίοι, έχοντας υποστεί μια συντριπτική ήττα, αντιλαμβάνονται για πρώτη φορά πώς είναι να βρίσκεται κανείς στη μειονεκτική θέση του ηττημένου. Κατανοούν, δηλαδή, πώς ένιωθαν οι πολίτες όλων εκείνων των πόλεων που οι ίδιοι αντιμετώπισαν με αδικαιολόγητη σκληρότητα, όταν βρίσκονταν στο απόγειο της στρατιωτικής τους ισχύος. Συνειδητοποιούν, έτσι, πως κινδυνεύουν να αντιμετωπιστούν με τον ίδιο τρόπο, τώρα που είναι ανίσχυροι, λαμβάνοντας την τιμωρία που τους αναλογεί για την υπεροπτική και απάνθρωπη στάση τους. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο ίδιος ο Θουκυδίδης, είχαν υποτάξει την Εύβοια, ρυθμίζοντας εκείνοι την πολιτική κατάσταση των εκεί πόλεων, ενώ ειδικά στην Ιστιαία έδωξαν όλους τους κατοίκους από την πόλη και την κράτησαν υπό το δικό τους έλεγχο.

Ακόμη χειρότερα, είχαν σφάξει τους άνδρες κατοίκους της Μήλου και της Σκιώνης και είχαν πουλήσει ως δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες των πόλεων αυτών, αδιαφορώντας πλήρως για τις καταστροφικές συνέπειες των όσων έκαναν. Όπως φαίνεται και στο μεταφρασμένο κείμενο, η Αθήνα συμπεριφερόταν με αλαζονεία και απανθρωπιά επιβάλλοντας το δίκαιο του ισχυρού απέναντι στα μικρά, ανίσχυρα κράτη χρησιμοποιώντας συχνά ακραία βία (σήμερα θα τα ονόμαζε κανείς «εγκλήματα πολέμου») προκειμένου να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της. Όταν, λοιπόν, κυριεύσαν δύο αντίπαλες τριήρεις, οι Αθηναίοι έριξαν τα πληρώματά τους στη θάλασσα για να πνιγούν, ενώ σχεδίαζαν σε περίπτωση που κερδίσουν στην αναμέτρησή τους με τον Λύσανδρο να κόψουν το δεξί χέρι όλων των αιχμαλώτων. Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό, ότι ο φόβος των Αθηναίων είναι δικαιολογημένος, αφού θεωρούν ότι είναι πολύ πιθανόν να υποστούν ανάλογα αντίποινα για τις ειδικθείς τους πράξεις εναντίον συμμαχικών πόλεων και πολεμικών αντιπάλων.

4 α. παθεῖν, νομίσαι, ποιῆσαι, γενέσθαι, κρατῆσαι

β. οἱ ἕτεροι τοῖς ἑτέροις παραγγέλλοντες

5. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο(στάση)
νυκτὸς: ετερόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός (γενική) του χρόνου

ἐκ τοῦ Πειραιῶς: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο(απομάκρυνση από)/αφετηρία

διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου(διαμέσου)

εἰς ἄστυ: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου (κατεύθυνση)

Ξενοφώντας *Ἑλληνικά*, 2.2.

§20-22

ΚΕΙΜΕΝΟ

Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέροντα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας

δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὕστεραία ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. Ἀντιπόντων δὲ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ... δέχεσθαι τὴν εἰρήνην».

Μονάδες 30

2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **εἰργασμένην** : Υπάρχουν πολλά προγράμματα μιας εικόνας.
- **ἔπεσθαι** : Να περάσει ο στη σειρά, παρακαλώ!
- **ἄπρακτοι** : Τα δύο κράτη βρίσκονται σε για την επίλυση της κρίσης.
- **ἀπολλυμένων** : Η μάχη ἔληξε με μεγάλες και για τις δύο πλευρές.
- **ὕστεραία** : να ἔρθω, γιατί η κίνηση στον δρόμο ήταν μεγάλη.

Μονάδες 10

νέο φροντιστήριο

§55.3-56

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν [ὁ Κριτίας], εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. Ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. Ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦνταοῖα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἓν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώζοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· «Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώζομαι;» καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπие, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν·

«Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ». Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκάξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιδῶδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ἑλληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ... εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο.»

Μονάδες 30

2. Να ἀντιστοιχίσετε καθεμία ἀρχαιοελληνικὴ λέξη τῆς στήλης Α με τὴν **ετυμολογικά συγγενή** τῆς νεοελληνικῆς λέξης τῆς στήλης Β. Δύο λέξεις τῆς στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. καθορᾶν	α. ἐρώτημα
2. πλήρες	β. ἀπόρρητο
3. ἐπήρετο	γ. ποίηση
4. ῥῆμα	δ. ἐλλειψη
5. ἀπολιπεῖν	ε. εκπληρώνω
	ζ. ἐρώτας
	η. ορατός

Μονάδες 10

3. Να συνδέσετε καθεμία ἀπὸ τῆς φράσεις τῆς στήλης Α με μία φράση τῆς στήλης Β, ὥστε να ολοκληρώνεται ὀρθά τὸ νόημά της.

A	B
1. Η στρατιωτική δράση του Ξενοφώντα σχετίζεται με	α. τις ηγετικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε για την επιστροφή των μισθοφόρων από τη Μικρά Ασία στην Ελλάδα.
	β. την προσπάθειά του να σώσει την Αμφίπολη από την επίθεση των Σπαρτιατών.
2. Ο Ξενοφώντας πέθανε	α. στον Σκιλλούντα, κοντά στην Ολυμπία, όπου ζούσε μετά την εξορία του από την Αθήνα.
	β. στην Αθήνα μετά το 355 π.Χ., όπου επέστρεψε μετά την προσέγγιση Αθηναίων και Σπαρτιατών.
3. Ο Ξενοφώντας εξιστορεί τον Πελοποννησιακό πόλεμο	α. από την έναρξη του πολέμου έως το 411 π.Χ.
	β. από το 411 π.Χ. έως το τέλος του.
4. Στα Έλληνικά η γραφή του Ξενοφώντα χαρακτηρίζεται από	α. μακροπερίοδο λόγο και πολλούς προσδιορισμούς της αιτίας.
	β. απόλυτη ακρίβεια της περιγραφής των χώρων που εξελίχθηκαν τα γεγονότα.
5. Ο Ξενοφώντας παρουσιάζει	α. με θαυμασμό τις ενέργειες των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.
	β. με εντιμότητα τις αγκυρότητες του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα.

Μονάδες 10

Ξενοφώντας Έλληνικά, 2.3.§55.3-56

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν [ὁ Κριτίας], εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βομοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. Ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα. Ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὀρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦνταοῖα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἐν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώζοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· «Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώζομαι;» καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον

ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἶπεῖν αὐτόν·

«Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ». Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Για ποιο λόγο ο αρχαίος ιστοριογράφος αποδίδει τόσο παραστατικά την εικόνα της βίαιης απομάκρυνσης του Θηραμένη από τον βωμό του Βουλευτηρίου;

Μονάδες 10

2. Σε ποια σημεία του αρχαίου κειμένου φαίνεται ο «παιγνιώδης» χαρακτήρας του Θηραμένη; (μονάδες 6). Ποιες εκδηλώσεις του πολιτισμού των αρχαίων Αθηναίων θα μπορούσαν να μας οδηγήσουν σε συμπεράσματα για το «παιγνιώδες» πνεύμα τους; (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3. Τον πρώτο καιρό ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ήταν ομοϊδεάτες και φίλοι. Ο Κριτίας όμως – που ανάμεσα στ' άλλα είχε εξοριστεί κιόλας από τους δημοκρατικούς– είχε διάθεση να σκοτώσει πολλόν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους για μόνο το λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, ἔστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη. «Στο κάτω-κάτω», τούλεγε, «κ' ἐγὼ κ' ἐσύ ἔχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποχτήσουμε δημοτικότητα». Ο άλλος πάλι αποκρινόταν (γιατί φερόταν ακόμα φιλικά στο Θηραμένη) ότι ὅποιος θέλει να κυριαρχεῖ εἶν' υποχρεωμένος να βγάζει ἀπὸ τη μέση ἐκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν ἐμπόδιο: «Κι αν φαντάζεσαι ὅτι ἐπειδὴ εἴμαστε τριάντα κι ὄχι ἓνας ἡ ἐξουσία μας δε χρειάζεται τόσο

φροντίδα ὅσο και μια προσωπική τυραννία εἶσαι ἀνόητος». Ξενοφώντας Ἑλληνικά, 2.3

§15-16 (Μετάφραση Ρ. Ρούφος)

Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας ἔχουν δοθεί, να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους οι απόψεις και οι ενέργειες του Κριτία θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ακραίος πολιτικός κυνισμός (ή αμοραλισμός);

Μονάδες 10

- 4 α. Να γράψετε τη δοτική ενικού για τις παρακάτω λέξεις (μονάδες 5):

βωμοῦ:

ἀνθρώπους:

ἄνδρα:

ῥῆμα:

ψυχῆς:

β. *εἶπεν, ἐπεκαλεῖτο, εἶχεν, ἀπήγαγον, ἔπασχε*: Να μεταφέρετε τα ῥήματα στο ίδιο πρόσωπο του ενεστώτα, στην ἐγκλιση και τη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 5).

Μονάδες 10

- 5 α. *Ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἄγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν*: Στο παραπάνω απόσπασμα να χαρακτηρίσετε ως προς το εἶδος τις υπογραμμισμένες μετοχές (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον χαρακτηρισμό σας για τη μετοχή ὁρῶσα (μονάδες 2).

β. Να εντοπίσετε στο αρχαίο κείμενο μία υποθετική και μία ειδική πρόταση (μονάδες 4). Στην περίπτωση της ειδικής πρότασης να αναγνωρίσετε και τον συντακτικό της ρόλο. (μονάδα 1)

Μονάδες 10

Θουκυδίδου *Ιστορίαι*, 3, 72-73

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλλεγείς ἰδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὐπὲρ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφοτέρω, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ζύμμαχον, τοῖς δ' ἐτέροις ἐκ τῆς ἡπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ... ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι».

Μονάδες 30

2. Να βρείτε στο κείμενο που σας δίνεται μία **ομόρριξη λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **ἀπιστος, κατάθεση, ικέτης, προληπτικός, μέτοικος**.

Μονάδες 10

3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Οι Αθηναῖοι εξόρισαν τον Θουκυδίδη, γιατί	α. δεν μπόρεσε να σώσει την Αμφίπολη από τους Σπαρτιάτες.

	β. ακολούθησε τον Αγησίλαο σε στρατιωτικές επιχειρήσεις.
2. Είναι βέβαιο ότι ο Θουκυδίδης	α. έζησε ως το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. β. πέθανε πριν από το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου.
3. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, μία από τις βασικές προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού στρατιωτικά κράτους ήταν	α. η κυριαρχία στη στεριά. β. η κυριαρχία στη θάλασσα.
4. Είναι λάθος να χαρακτηρίζουμε τον Θουκυδίδη	α. ρεαλιστή. β. απαισιόδοξο.
5. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, χρέος του πολίτη είναι να συμπεριφέρεται	α. με λογική και σύνεση. β. με θάρρος και τόλμη.

Μονάδες 10

Θουκυδίδου *Ιστορίαι*, 3, 74.3-75.4.1

Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναὺς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἡπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν. Τῇ δὲ ἐπιγιννομένη ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὀπλίταις· ζύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ζυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναὺς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἦσόν τι ἐν κινήσει ὧσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοῖς πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ζυμπέμψειν. Καὶ ὁ μὲν ζυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

2. Ο Νικόστρατος φτάνει στην Κέρκυρα και προσπαθεί να εξασφαλίσει συμφωνία ειρήνευσης ανάμεσα στους δημοκρατικούς και τους ολιγαρχικούς. Αφού αναφέρετε τους όρους αυτής της συμφωνίας (μονάδες 4), να την αξιολογήσετε από διπλωματική και στρατιωτική άποψη. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

3. Ποια ήταν η πρόταση των αρχηγών των δημοκρατικών στον Νικόστρατο και σε τι αποσκοπούσε;

Μονάδες 10

4. «Έτσι οι εμφύλιοι σπαραγμοί έγιναν αιτία ν' απλωθή σ' όλο τον ελληνικό κόσμο κάθε μορφή κακίας και το ήθος, που είναι το κύριο γνώρισμα της ευγενικής ψυχής, κατάντησε να είναι καταγέλαστο κ'

εξαφανίστηκε. Ο ανταγωνισμός δημιούργησε απόλυτη δυσπιστία και δεν υπήρχε τρόπος που να μπορή να την διαλύση, ούτε εγγυήσεις ούτε όρκοι φοβεροί. Όλοι, όταν επικρατούσαν, ξέροντας ότι δεν υπήρχε ελπίδα να κρατηθούν μόνιμα στην εξουσία, προτιμούσαν, αντί να δώσουν πίστη στους αντιπάλους τους, να πάρουν τα μέτρα τους για να μην πάθουν οι ίδιοι». **Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 83.1-2** [Μετάφραση: Άγγελος Βλάχος]

Οι παρατηρήσεις του Θουκυδίδη για την ανθρώπινη συμπεριφορά στο μεταφρασμένο κείμενο επιβεβαιώνονται από την αφήγηση των γεγονότων στην Κέρκυρα (στο πρωτότυπο κείμενο);

Μονάδες 10

6. α. (...) *καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἡπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν*: Να μεταφέρετε τις υπογραμμισμένες λέξεις στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού, διατηρώντας το ίδιο γένος. (μονάδες 5)

β. *Τῇ δὲ ἐπιγιννομένη ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διειτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὀπλίταις· ξύμβασίν τε ἔπρασσε καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις [...]*: Αφού εντοπίσετε τα ρήματα και τη μετοχή που αναφέρονται στις ενέργειες του Νικόστρατου (μονάδα 1), να τα μεταφέρετε στο γ ενικό πρόσωπο της οριστικής αορίστου, στη φωνή που βρίσκονται. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

7. α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων αντωνυμιών του κειμένου: *ἀλλήλοις, οἱ, ταῦτα, αὐτοί, αὐτούς*. (μονάδες 5)

β. (...) *καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο* : Να προσδιορίσετε τη βασική συντακτική λειτουργία όλων των ὀρων της παραπάνω πρότασης. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

Θουκυδίδου Ιστορίαι, 3, 81.1-81.3

Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεύσας τὰς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ᾧ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχρῶντο, ἐς τὸ Ἡραιὸν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πενήτην ἀνδρὰς δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἐώρων τὰ γινόμενα, διέφθειρον αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγγοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι ... κατέγνωσαν πάντων θάνατον».

Μονάδες 30

2. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. <i>ὑπερενεγκόντες</i> 2. <i>λαβόντες</i> 3. <i>ἀπέκτεινον</i> 4. <i>ἐσβῆναι</i> 5. <i>ἀνηλοῦντο</i>	α. παραλήπτης β. εισβολή γ. βήμα δ. διένεξη ε. καταναλωτής ζ. απόκτημα η. μητροκτόνος

Μονάδες 10

3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

A	B
1. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η μόνη αξία στην οποία μπορεί να στηριχθεί ο άνθρωπος είναι	α. οι θεοί.
	β. η λογική.
	γ. η στρατιωτική υπεροχή.
2. Για τον Θουκυδίδη το πρότυπο του ηγέτη ενσαρκώνει	α. ο Περικλής.
	β. ο Αγησίλαος.
	γ. ο Λύσανδρος.
3. Είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα του έργου του Θουκυδίδη έχουν γραφτεί	α. κατά την περίοδο των Μηδικών πολέμων.
	β. μετά το 404 π.Χ.
	γ. μετά τη μάχη στα Λεύκτρα.
4. Χαρακτηριστικό του υψηλού λογοτεχνικού ύφους του Θουκυδίδη είναι	α. οι μακρές περίοδοι λόγου.
	β. οι σύντομες περίοδοι λόγου.
	γ. οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί και η απλή σύνταξη.
	α. για την αμεροληψία του στην έκθεση

5. Ο Θουκυδίδης θαυμάστηκε σε όλες τις εποχές από τους αναγνώστες και τους μελετητές του	των γεγονότων.
	β. για το απλοποιημένο αττικό ιδίωμα.
	γ. για τη λογοτεχνική πλαισίωση της ιστορίας.

Μονάδες 10

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟΥΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Υποκείμενο

Μορφές υποκειμένου : ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, αριθμητικό, επιθετική μετοχή, έναρθρο απαρέμφατο, άρθρο + άκλιτη λέξη, άρθρο + εμπρόθετος προσδιορισμός (εις / ἀμφί / περί / κατά + αιτιατική) → π.χ. Ἀπέθανον περὶ τοὺς τετρακοσίους.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ως υποκείμενο σε πρόσωπα ρήματα και πρόσωπες εκφράσεις τίθενται δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις (ειδικές, ενδοιαστικές, πλάγιες ερωτηματικές, αναφορικές) ή απαρέμφατο (άναρθρο)

Το υποκείμενο παραλείπεται :

α) όταν προκύπτει από τα σύμφραζόμενα

π.χ. —> Ἐβούλοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν (Υποκείμενο: οὗτοι).

β) όταν είναι γενικό και αόριστο

- Το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται σε πτώση ονομαστική όταν το ρήμα είναι προσωπικό.
- Το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπορεί να βρίσκεται σε ονομαστική (ταυτοπροσωπία) ή σε αιτιατική (ετεροπροσωπία)
- Το υποκείμενο της μετοχής βρίσκεται σε ίδιο γένος, αριθμό και πτώση με τη μετοχή.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

-Το υποκείμενο της μετοχής, μπορεί να τεθεί σε όλες τις πτώσεις εκτός από κλητική.

-Αν το υποκείμενο της μετοχής έχει και δεύτερο συντακτικό ρόλο (εκτός από υποκείμενο της μετοχής) η μετοχή είναι συννημμένη. Αν το υποκείμενο της μετοχής δεν έχει δεύτερο συντακτικό ρόλο (είναι απλώς το υποκείμενο της μετοχής) η μετοχή είναι απόλυτη και βρίσκεται συνήθως σε πτώση γενική.

Το υποκείμενο συμφωνεί με το ρήμα σε πρόσωπο και αριθμό.

ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ

α) Αττική σύνταξη

Υποκείμενο πληθυντικού αριθμού ουδετέρου +Ρήμα γ' ενικού αριθμού

π.χ. **Τα παιδιά** παίζει.

β) Σχήμα κατά το νοούμενο

Υποκείμενο ενικού αριθμού (περιληπτική έννοια) + Ρήμα γ' πληθυντικού αριθμού

π.χ. Ἡ πόλις ἐν αἰτία εἶχον Περικλέα (= οι πολίτες κατηγορούσαν τον Περικλή).

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Αντικείμενο έχουν μόνο τα μεταβατικά ρήματα

Μορφές αντικειμένου: πλάγιες πτώσεις ουσιαστικών και επιθέτων, απαρέμφατο (ειδικό-τελικό), δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις (ειδικές, ενδοιαστικές, πλάγιες ερωτηματικές, αναφορικές), επιθετική μετοχή, φράση με άρθρο, επίρρημα με άρθρο, εμπρόθετο σύνολο με ή χωρίς άρθρο.

Η κυρίαρχη πτώση του αντικειμένου είναι η **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ**.

Σύστοιχο αντικείμενο λέγεται το αντικείμενο το οποίο παράγεται από την ίδια ρίζα με το ρήμα με το οποίο συντάσσεται ή από την ρίζα άλλου συνώνυμου ρήματος. Συχνά το σύστοιχο αντικείμενο προσδιορίζεται από επιθετικό προσδιορισμό που εξειδικεύει τη σημασία του.

π.χ. Ἔλεξε τούτους **τοὺς λόγους**.

(= Εἶπε αυτά **τα λόγια**.)

Τα ρήματα χωρίζονται σε μονόπτωτα (1 αντικείμενο) και δίπτωτα (2 αντικείμενα άμεσο-έμμεσο)

1. Όταν και τα δύο αντικείμενα του ρήματος είναι σε αιτιατική, άμεσο είναι αυτό που δηλώνει πρόσωπο.
2. Όταν έχω δύο αντικείμενα, ένα σε γενική και ένα σε αιτιατική, άμεσο είναι αυτό της γενικής και έμμεσο αυτό της δοτικής
3. Οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και τα απαρέμφατα ισοδυναμούν με αιτιατική πτώση.

Ρήματα που συντάσσονται με γενική: μνήμης-λήθης, έναρξης-λήξης, φροντίδας-επιμέλειας, επιθυμίας-απόλαυσης-συμμετοχής, πλησμονής-στέρησης, αίσθησης, απόπειρας, αποτυχίας-επιτυχίας, χωρισμού, φειδούς, σύγκρισης, διαφοράς, υπεροχής

Επίσης τα σύνθετα με τις προθέσεις από, έκ, κατά, πρό, υπέρ.

Ρήματα που συντάσσονται με δοτική: φιλικής-εχθρικής διάθεσης, ακολουθίας-διαδοχής, επικοινωνίας, άμιλλας, έριδας-συμφιλίωσης, ισότητας-ομοιότητας-ταυτότητας, όσα δηλώνουν το πρέπον και αρμόζον

Επίσης τα σύνθετα με τις προθέσεις έν, σύν, υπό, επί, παρά, περί, πρὸς και το επίρρημα όμοῦ.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Διακρίνουμε τέσσερις κατηγορίες κατηγορουμένου

1.α) **Απλό κατηγορούμενο** → κατηγορούμενο στο υποκείμενο (με συνδεδετικά ρήματα εἰμί, γίγνομαι, τυγχάνω, καθίσταμαι κλπ., με παθητικά ρήματα εκλογής (αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω, ἀποδείκνυμαι), παθητικά κλητικά (καλοῦμαι, λέγομαι, ὀνομάζομαι, προσαγορεύομαι), παθητικά δοξαστικά (νομίζομαι, φαίνομαι, ἔοικα)

1.β) **Απλό κατηγορούμενο** → κατηγορούμενο στο αντικείμενο (**ΠΡΟΣΟΧΗ:** Ορισμένα ρήματα συντάσσονται με δύο αιτιατικές από τις οποίες η μια λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος και η δεύτερη αιτιατική ως κατηγορούμενο της πρώτης. (π.χ. παρέχω, λαμβάνω), με ενεργητικά εκλογής (τίθημι, καθίστημι, ἐκλέγω, χειροτονῶ), ενεργητικά δοξαστικά (π.χ. νομίζω, κρίνω), ενεργητικά κλητικά (καλῶ, λέγω, ὀνομάζω, προσαγορεύω)

2. **Γενική κατηγορηματική** συντάσσεται με συνδεδετικά ρήματα και διακρίνεται σε: κτητική, διαιρετική, ιδιότητας, καταγωγής, αξίας, ύλης

3. **Επιρρηματικό κατηγορούμενο** → Είναι επίθετο το οποίο όμως έχει επιρρηματική σχέση με το ρήμα και γι' αυτό μεταφράζεται με επίρρημα ή με εμπρόθετο προσδιορισμό. Διακρίνεται σε:

-τρόπου π.χ. Πάρεμι δ' **ἄκων**.

-τόπου π.χ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀνοίγονται **πελάγιοι**

-χρόνου π.χ. Οἱ στρατιῶται ἦλθον **ἐσπέριοι**

-τάξης/σειράς π.χ. Οἱ Ἀρκάδες **πρῶτοι** πλέουσι.

-σκοπού π.χ. Οἱ σύμμαχοι ἦλθον **βοηθοί**.

4. **Προληπτικό κατηγορούμενο** → Δηλώνει την ιδιότητα που θα αποκτήσει το υποκείμενο, όταν ολοκληρωθεί η ρηματική ενέργεια. Συντάσσεται με ρήματα αύξησης, μεταβολής και μεταφράζεται με συμπερασματική πρόταση.

π.χ. Ἡῤῥατο διὰ ταῦτα τὸ ὄνομα αὐτοῦ **μέγα**.

ΑΣΚΗΣΗ

Να χαρακτηρίσετε το είδος του κατηγορουμένου στα επόμενα παραδείγματα.

α. Σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει σοφός.

- β. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν Ἀγησίλαον εἵλοντο βασιλέα.
 γ. Τὰς ναῦς ἐκούσας παρέλαβε.
 δ. Καὶ ὁ μὲν Περικλῆς, ὃς τότε διετέλει εἰς τῶν ἀρχόντων, ἦν πενήκοντα ἐτῶν.
 ε. Ἐθελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόνους.
 στ. Κατέβαινον εἰς τὰς κώμας σκοταῖοι.
 ζ. Οἱ Ἀρκάδες πρῶτοι πλέουσι.
 η. Ἐχων δὲ τούτους Κῦρος ἀφίκετο αἰφνίδιος.
 θ. Χρὴ παῖδας ἐκδιδάσκεσθαι σοφοὺς.

ΛΥΣΗ

- α. σοφὸς = κατηγορούμενο του υποκειμένου (καὶ τὸς).
 β. βασιλέα = κατηγορούμενο του αντικειμένου (τὸν Ἀγησίλαον).
 γ. ἐκούσας = επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου.
 δ. εἰς = κατηγορούμενο του υποκειμένου (ὃς), πενήκοντα ἐτῶν = γενική κατηγορηματική της ιδιότητας.
 ε. ἐθελοντῆς = επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου.
 στ. σκοταῖοι = επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου.
 ζ. πρῶτοι = επιρρηματικό κατηγορούμενο της σειράς / τάξης.
 η. αἰφνίδιος = επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου.
 θ. σοφοὺς = προληπτικό κατηγορούμενο.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

<u>ΕΙΔΟΣ</u>	<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	<u>ΕΚΦΟΡΑ</u>	<u>ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ</u>
Ειδικές	ὅτι (αντικειμενική κρίση) ὥς (υποκειμενική κρίση)	1. Οριστική 2. Δυνητική οριστική 3. Δυνητική ευκτική 4. Ευκτική πλάγιου λόγου	1. Υποκείμενο (σε απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις) 2. Αντικείμενο 3. Επεξήγηση
<u>Ενδοιαστικές</u>	μὴ (φόβος μήπως γίνει κάτι) μὴ οὐ (φόβος μήπως δε γίνει κάτι)	1.Οριστική 2.Υποτακτική 3.Ευκτική πλάγιου λόγου	1. Υποκείμενο 2. Αντικείμενο 3. Επεξήγηση
<u>Πλάγιες ερωτηματικές</u>	Ολικής άγνοιας→εἰ(μή, οὐ), εἰ-ἤ, εἴτε-εἴτε, πότερον ἢ Μερικής άγνοιας→τίς, πόσος, ποῖος, ὅς, ὅστις, ὅσος, ὁποῖος, ποῦ κλπ.	1.Οριστική 2.Δυνητική οριστική 3. Δυνητική ευκτική 4. Ευκτική του πлагίου λόγου	1. Υποκείμενο 2. Αντικείμενο 3. Επεξήγηση
<u>Αναφορικές</u>	ὅς, ἤ, ὃ, ὅσπερ ὅσον, ὁπότερος,	1.Οριστική 2.Δυνητική	1. Υποκείμενο 2. Αντικείμενο

	όποτέρα, όπότερον, οἶος, οἷα, οἷον, όποῖος, όποία, όπως κλπ.	Οριστική 3.Δυνητική Ευκτική 4.Ευκτική του πλάγιου λόγου 5.Υποτακτική	3. Κατηγορούμενο 4. Επεξήγηση
--	--	--	----------------------------------

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

<u>ΕΙΔΟΣ</u>	<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	<u>ΕΚΦΟΡΑ</u>	<u>ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ</u>
<u>Αιτιολογικές</u>	ὅτι (αντικειμενική αιτιολογία), διότι, ὡς (υποκειμενική αιτιολογία) , ἐπεὶ, ἐπειδή, διόπερ, διότι, εἰ (υποθετικής αιτιολογίας)	1.Οριστική 2.Δυνητική Οριστική 3. Δυνητική ευκτική 4.Ευκτική του πλάγιου λόγου	Επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας
<u>Τελικές</u>	ἵνα, ὅπως, ὡς	Κατά κύριο λόγο με υποτακτική	Επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού
<u>Συμπερασματικές</u>	ὥστε(μετά από τελεία ή άνω τελεία εισάγει κύρια πρόταση), ὡς	1.Οριστική 2.Δυνητική οριστική 3.Δυνητική ευκτική 4.Ευκτική πλάγιου λόγου 5.Δυνητικό απαρέμφατο	Επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος
<u>Χρονικές</u>	ὅτε, ὅταν, ὁπότε, ὡς, ἐπεὶ, ἐπειδή, ἐπειδάν, πρίν, ἕως	1. Οριστική 2.Υποτακτική 3. Ευκτική 4. Ευκτική πλάγιου λόγου 5. Απαρέμφατο (πρίν + απαρέμφατο)	Επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου
<u>Υποθετικές</u>	εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν	Ανάλογα το εἶδος του υποθετικού λόγου: 1.Οριστική 2.Δυνητική οριστική 3.Δυνητική	Επιρρηματικός προσδιορισμός της υπόθεσης

		ευκτική 4.Οριστική μέλλοντα Οριστική παρατατικού/ αορίστου 5.Υποτακτική	
<u>α.</u> <u>Εναντιωματικές</u> <u>β.</u> <u>Παραχωρητικές</u>	α. εἰ καί, ἐάν καί, ἄν καί, ἦν καί β. καί εἰ, καί ἐάν, καί ἄν, καί ἦν, οὐδ' εἰ, μήδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μήδ' ἐάν, μηδ' ἄν, κἄν	1.Οριστική 2.Υποτακτική 3.Ευκτική	Επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης ή παραχώρησης
<u>Αναφορικές</u>	Ὅπως και οι παραπάνω ονοματικές	Ὅπως οι παραπάνω ονοματικές	Επιρρηματικοί προσδιορισμοί αιτίας, σκοπού, αποτελέσματος, τρόπου, τόπου

- ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗ: Κατηγορία των αναφορικών προτάσεων είναι και οι αναφορικές-παραβολικές που εισάγονται με τους συνδέσμους:
καθάπερ ,οἷος,ὁποῖος ὅπως, ὥς, ὥσπερ, ὅσος ὅπόσος ἡλίκος ὅσος,ὅσῳ
Λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί σύγκρισης-παρομοίωσης

ΕΙΔΗ ΜΕΤΟΧΩΝ

1.Επιθετική μετοχή→Τυπικό γνώρισμα της επιθετικής μετοχής είναι το άρθρο της που τυπικά αποτελεί και το υποκείμενό της. Μπορεί όμως και να παραλείπεται το άρθρο, οπότε ονομάζεται και αναφορική μετοχή και ισοδυναμεί με αναφορική πρόταση.

Μπορεί να λειτουργεί ως υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο, επιθετικός προσδιορισμός, κατηγορηματικός προσδιορισμός, παράθεση, επεξήγηση, ονοματικός ετερόπρωτος προσδιορισμός

2. Κατηγορηματική μετοχή→Μεταφράζεται με το ότι, να, που. Λειτουργεί ως κατηγορούμενο στο ρήμα ή κατηγορηματικός προσδιορισμός στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο αυτού (συνηθέστερα). Το υποκείμενο της κατ. μετχ. είναι πάντοτε το ίδιο με το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται. Συντάσσεται με ρήματα όπως: εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω, τυγχάνω, λανθάνω, διάγω, διατελῶ, οἶχομαι(έχω φύγει), φθάνω, διαγίγνομαι.

Ενάρξεως, λήξεως, καρτερίας, ανοχής, καμάτου π.χ. ἄρχομαι, παύομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀνέχομαι, λήγω, ἐξαντλοῦμαι

Αισθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως, μνήμης σημαντικά π.χ αἰσθάνομαι, ὀρῶ, ἀκούω, οἶδα, μέμνημαι, γινώσκω, ἐπίσταμαι, ἀλίσκομαι(συλλαμβάνομαι)

Ελέγχου, δείξεως, αγγελίας π.χ. ἀγγέλω, ἐλέγχω, δείκνυμι, ἐξελέγχω κἄ

Ψυχικού πάθους π.χ. χαίρω, ἥδομαι, ἄχθομαι, αἰσχύνομαι, λυποῦμαι, ὀργίζομαι.

Ευεργεσίας, νίκης, ήττας π.χ. ἀδικῶ, χάριν φέρω, λείπομαι, κρατῶ, καλῶς ποῶ, κακῶς ποιῶ

3.Επιρρηματική μετοχή→ Διακρίνουμε τις εξής κατηγορίες:

Τροπική μετοχή

Στη μετάφραση μένει συνήθως όπως είναι, δηλ. μεταφράζεται με μετοχή της δημοτικής σε –οντας. Συνήθως βρίσκεται σε χρόνο ενεστώτα (σπανιότερα σε αόριστο ή άλλο χρόνο) και δηλώνει τον τρόπο ή το μέσο.

Υποθετική μετοχή

Μεταφράζεται με υποθετική πρόταση. Αποτελεί υπόθεση λανθάνοντος υποθετικού λόγου. Ενδείξεις για την ύπαρξη υποθ. μετχ. είναι: η άρνηση μή, το δυνητικό ἄν, μέλλοντας χρόνος του ρήματος, δοξαστικό ρήμ, επαναληπτικό επίρρημα.

Χρονική μετοχή

Μεταφράζεται με χρονική πρόταση (αφού, ενώ, όταν, ενώ). Μπαίνει σε όλους τους χρόνους εκτός από μέλλοντα. Δηλώνει το προτερόχρονο ή το σύγχρονο σε σχέση με την πράξη του ρήματος. Συνοδεύεται συχνά από χρονικό επίρρημα όπως ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, ἤδη, ἐνταῦθα, ἔπειτα, ἄρτι, ἐξαίφνης.

Αιτιολογική μετοχή

Μεταφράζεται με αιτιολογική πρόταση (επειδή, αφού, διότι, λόγω του ότι). Συνοδεύεται συνήθως από τα ἅτε, οἷα, οἷον, όταν η αιτιολογία είναι πραγματική. Όταν η αιτιολογία θεωρείται υποκειμενική συνοδεύεται πάντοτε από το ὥς, ενώ όταν η αιτιολογία θεωρείται ψευδή συνοδεύεται πάντα από το ὥσπερ.

Τελική μετοχή

Μεταφράζεται με τελική πρόταση και δηλώνει σκοπό. Μπαίνει σε χρόνο μέλλοντα πάντοτε (σπανιότατα σε ενεστώτα). Βρίσκεται κοντά σε ρήματα που φανερώνουν κίνηση ή σκόπιμη ενέργεια. Κάποιες έχουν το ὥς μπροστά τους.

Εναντιωματική μετοχή

Μεταφράζεται με εναντιωματική πρόταση και δηλώνει την εναντίωση. Συνοδεύεται κάποτε από τα: καίπερ, καίτοι, ταῦτα. Μετά από αυτήν συχνά μπαίνουν τα: ὅμως, εἴτα, ἔπειτα, κἄτα(κι ἔπειτα).

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	ἡ ναῦς	τὸ ἄστυ	ἡ νύξ	ἡ ἐκκλησία	ἡ πόλις
Γενική	τῆς νεώς	τοῦ ἄστεως	τῆς νυκτός	τῆς ἐκκλησίας	τῆς πόλεως
Δοτική	τῇ νηί	τῷ ἄστει	τῇ νυκτί	τῇ ἐκκλησίᾳ	τῇ πόλει
Αιτιατική	τὴν ναῦν	τὸ ἄστυ	τὴν νύκτα	τὴν ἐκκλησίαν	τὴν πόλιν
Κλητική	ὦ ναῦ	ὦ ἄστυ	ὦ νύξ	ὦ ἐκκλησία	ὦ πόλι

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	αἱ νῆες	τά ἄσθη	αἱ νύκτες	αἱ ἐκκλησίαι	αἱ πόλεις
Γενική	τῶν νεῶν	τῶν ἄστεων	τῶν νυκτῶν	τῶν ἐκκλησιῶν	τῶν πόλεων
Δοτική	ταῖς ναυσί(ν)	τοῖς ἄστεσι(ν)	ταῖς νυξί(ν)	ταῖς ἐκκλησίαις	ταῖς πόλεσι(ν)
Αιτιατική	τάς ναῦς	τά ἄσθη	τάς νύκτας	τάς ἐκκλησίας	τάς πόλεις
Κλητική	ὦ νῆες	ὦ ἄσθη	ὦ νύκτες	ὦ ἐκκλησίαι	ὦ πόλεις

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟΝ ΑΟΡΙΣΤΟ Β΄

Βασικά σημεία

Ο αόριστος β΄ ενεργητικός ή μέσος σχηματίζεται στην οριστική από τις καταλήξεις του παρατατικού. Στις άλλες εγκλίσεις σχηματίζεται από τις καταλήξεις του ενεστώτα.

- Στο απαρέμφατο και τη μετοχή της ενεργητικής φωνής τονίζεται στη λήγουσα: βαλεῖν.
- Στο απαρέμφατο της μέσης φωνής τονίζεται στην παραλήγουσα: γενέσθαι.
- Στο β΄ ενικό της προστακτικής της μέσης φωνής τονίζεται στη λήγουσα είτε είναι απλό είτε σύνθετο το ρήμα (λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ).
- Μερικῶν αορίστων το β΄ ενικό πρόσωπο της ενεργητικής προστακτικής τονίζεται στη λήγουσα: ἐλθέ, λαβέ, εὐρέ, εἰπέ, ἰδέ των ρημάτων ἔρχομαι, λαμβάνω, εὐρίσκω, λέγω, ὁρῶ αντίστοιχα.
- Στη μονοσύλλαβη προστακτική, αν το ρήμα είναι σύνθετο με δυσύλλαβη πρόθεση, ο τόνος αναβιβάζεται: ἀπόσχου του ἀπεσχόμεν(ἀπέχομαι).
- Η οριστική του ρήματος ὁρῶ είναι εἶδον, στις υπόλοιπες εγκλίσεις γράφεται με ι: ἴδω, ἴδοιμι, ἰδέ, ἰδεῖν, ἰδών.
- Ο αόριστος του λέγω είναι εἶπον, το ει διατηρείται σε όλες τις εγκλίσεις: εἶπω, εἶποιμι κ.τ.λ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση με βάση τις § 1-4

1. Να επισημάνετε το είδος της παρακάτω πρότασης

Επει δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα.

- δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση
- δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση
- δευτερεύουσα χρονική πρόταση

2. Να επισημάνετε το είδος της παρακάτω πρότασης

ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες

- δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση
- κύρια πρόταση
- δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση

3. Να επισημανθεί ο βαθμός του επιρρήματος
ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς

- α. θετικός βαθμός
- β. συγκριτικός βαθμός
- γ. υπερθετικός βαθμός

4. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με Σ για σωστό ή Λ για λάθος

- α. Η μετοχή εἰδὼς είναι αιτιολογική
- β. Η μετοχή Καταλιπὼν είναι υποθετική
- γ. Η μετοχή τοὺς ἀπολωλότας είναι κατηγορηματική
- δ. Η λέξη τὰ τείχη είναι υποκείμενο του εὐτρεπίζειν
- ε. Η λέξη ἀποίκους είναι κατηγορούμενο από τη μετοχή ὄντας

5. Να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε. (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος)

- α. Βούλομαι τοίνυν [ὑμᾶς] μετὰ παρρησίας ἐξετάσαι τὰ παρόντα πράγματα τῇ πόλει, καὶ σκέψασθαι τί ποιοῦμεν.
 - β. Ἐλογιζόμεν, ὅτι καὶ τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἐγὼ σοφώτερος εἰμὶ.
 - γ. Δέδοικα μὴ ὁ ἀσθενὴς τελευτήσῃ.
 - δ. Πρῶτον μὲν αὐτὸ ὑμῖν τοῦτο γενέσθω τεκμήριον, ὅτι κατεγνώκει ἂν αὐτοῦ ὁ Λυσιθείδης.
 - ε. Καὶ τὸν Περικλέα ἐκάκιζον οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι.
- στ. Ἵνα τοίνυν μὴ τοῦτ' ἐμποδὼν γένηται τῷ Θηβαίους γενέσθαι μικροῦς, τὰς μὲν Θεσπίας καὶ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὰς Πλαταιὰς κατοικίζεσθαι φῶμεν δεῖν
- ζ. Πρὸν τὸν ἀδελφὸν δὲ οὕτως ἐνειμάμην (τὴν οὐσίαν) ὥστε ὁμολογεῖν ἐκείνον τῶν πατρῶων πλέον ἔχειν ἐμοῦ.

6. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τις μετοχές στις παρακάτω προτάσεις:
- α. Ἀπέλαβε δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ.
 - β. Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους.
 - γ. Ὅρῳ καὶ τοὺς ἵππικοὺς βουλομένους γενέσθαι οὐ τοὺς εὐπειθεστάτους ἀλλὰ τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους κτωμένους.

νέο φροντιστήριο